

## USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1088

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Snježana Bagić, predsjednica Vijeća te suci Mato Arlović, Davor Krapac, Ivan Matija, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo T. D. iz Z., kojeg zastupa F. S., odvjetnik u Z., na sjednici održanoj 17. travnja 2014. jednoglasno je donio

### ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukida se:

- presuda Županijskog suda u Zagrebu broj: Kž-1662/08-4 od 29. rujna 2009. i
- presuda Općinskog suda u Zagrebu broj: K-262/07 od 20. lipnja 2008.

III. Predmet se vraća Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu na ponovni postupak.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

### O b r a z l o ž e n j e

#### I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Ustavnu tužbu podnio je T. D. iz Z., državljanin Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg u postupku pred Ustavnim sudom zastupa F. S., odvjetnik u Z.

Ustavna tužba podnesena je u povodu presude Županijskog suda u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Županijski sud) broj: Kž-1662/08-4 od 29. rujna 2009. kojom je odbijena kao neosnovana žalba podnositelja i potvrđena presuda Općinskog suda u Zagrebu (u daljnjem tekstu: prvostupanjski sud) broj: K-262/07 od 20. lipnja 2008.

Navedenom presudom prvostupanjskog suda podnositelj je proglašen krivim zbog kaznenog djela protiv časti i ugleda – klevete, iz članka 200. stavka 2. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07. i 152/08.; u daljnjem tekstu: KZ), činjenično opisanog u izreci te presude. Na temelju članka 200. stavka 2. KZ-a izrečena mu je novčana kazna u iznosu od 40 osobnih dnevnih dohodaka, što iznosi 6.266,40 kuna te mu je na temelju članka 122. stavka 1., u vezi sa člankom 119. stavkom 2. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 110/97., 58/99., 112/99., 58/02., 62/03. – pročišćeni tekst i 115/06.; u daljnjem tekstu: ZKP), naloženo platiti troškove kaznenog postupka u vidu sudskog paušala od 500,00 kuna.

Podnositelj smatra da su mu navedenim presudama, koje osporava ustavnom tužbom, povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 35. i 38. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.) te članak 16. Ustava.

2. Za potrebe ustavnosudskog postupka, na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), Ustavni sud je pribavio spis Općinskog kaznenog suda u Zagrebu broj: K-262/07.

## II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. Privatnom tužbom tužiteljice M. S. (u daljnjem tekstu: privatna tužiteljica) podnositelj je terećen za kazneno djelo klevete, počinjene u svojstvu novinara i sastavljača teksta pod naslovom »Šutnja kao provokacija«, objavljenog 24. rujna 2007. u dnevnom listu »V. I.« tako što je u navedenom članku u vezi s privatnom tužiteljicom iznio neistinite navode koji su, prema viđenju privatne tužiteljice, za cilj imali naškoditi njezinom ugledu i časti.

Na temelju provedenih dokaza, prvostupanjski sud je utvrdio da je podnositelj, kao autor spornog članka, počinio inkriminirano mu kazneno djelo tako što je u vezi s privatnom tužiteljicom naveo:

»dotična je poznata po tome da je za svoje klijente sastavljala sudske tužbe protiv Hrvatske u kojima je oduzimanje stanarskih prava izbjeglim Srbima postavljala kao posljedicu etničkog čišćenja! Pa ne bi li profesionalna i stručna osoba prije nego sjedne u časni stolac Hrvatskog Ustavnog suda morala prije toga doznati je li doista etničko čišćenje hrvatske države temelj za povratak stanarskih prava! Kako to da istoj toj 'stručnoj' i 'profesionalnoj' odvjetnici Hrvatska odvjetnička komora nije dala potporu za akviziciju' U Ustavni sud / P. / gura kompromitiranu osobu ...«

4. Kao bitne razloge osuđujuće presude prvostupanjski sud je istaknuo sljedeće:

»... iz ranije navedenog teksta proizlazi kako je privatna tužiteljica postala poznata upravo i samo jer je sastavljala tužbe protiv Republike Hrvatske te je ranije navedeni tekst ... upravo napisan sa ciljem da naškodi časti i ugledu privatne tužiteljice jer je upravo naglasak na činjenici da je sastavljala tužbe protiv Republike Hrvatske u kojima je oduzimanje stanarskih prava izbjeglim Srbima postavljala kao posljedicu etničkog čišćenja i da je po tome poznata a što u današnje vrijeme, uzimajući u obzir cjelokupnu situaciju za vrijeme i nakon Domovinskog rata, predstavlja privatnu tužiteljicu kao odvjetnicu koja je poznata upravo po ovakvim tužbama, iako je riječ o odvjetnici koja se bavi odvjetničkom djelatnošću već 31 godinu kroz koje vrijeme je sastavila veliki broj razno raznih tužbi, na zahtjev svojih klijenata, upravo kao što je na zahtjev svojih klijenata sastavila i tužbe u kojima je tužena i Republika Hrvatska. Da je okrivljenikova namjera bila naškoditi časti i ugledu privatne tužiteljice potvrđuje i činjenica da okrivljenik prije pisanja navoda iz činjeničnog opisa uopće nije vidio niti jednu tužbu koju je pisala privatna tužiteljica pa tako niti tužbe protiv Republike Hrvatske, što potvrđuje i okrivljenik u dijelu svoje obrane. ... okrivljenik u svom tekstu navodi 'Pa ne bi li profesionalna i stručna osoba prije nego sjedne u stolac hrvatskog Ustavnog suda morala prije toga doznati je li doista etničko čišćenje hrvatske države temelj za povratak stanarskih prava!' a koji navodi se nadovezuju na ranije opisanu inkriminaciju iz činjeničnog opisa što prikazuje privatnu tužiteljicu kao osobu koja je unatoč napisanim tužbama protiv Republike Hrvatske još i podnijela molbu za suca Ustavnog suda RH. Da bi 'pojačao' dojam negativnosti privatne tužiteljice zbog tužbi koje je sastavila protiv Republike Hrvatske okrivljenik u svom tekstu dalje postavlja pitanje 'Kako to da toj istoj 'stručnoj' i 'profesionalnoj' odvjetnici Hrvatska odvjetnička komora nije dala potporu za akviziciju?' te su upravo riječi stručnoj i profesionalnoj stavljene pod navodne znakove, ali ne zbog citata kako to u dijelu svoje obrane navodi okrivljenik, nego upravo iz razloga da se postavi pitanje stručnosti i profesionalnosti odvjetnice koja se usudila sastaviti tužbe protiv Republike Hrvatske na koji način je okrivljenik isključivo imao namjeru naštetiti časti i ugledu privatne tužiteljice stvarivši dojam kako Hrvatska odvjetnička komora nije pružila podršku svom članu upravo zbog sastavljanja ovih tužbi, što ne proizlazi iz materijalnog dokaza koji prileži spisu i to podneska Hrvatske odvjetničke komore od 03. srpnja 2007.g. ... iz kojeg proizlazi kako HOK ne može podržati kandidature pojedinih odvjetnika ili ih predlagati za suce Ustavnog suda RH obrazlažući prijedlog, odnosno kandidaturu samo dugogodišnjim, kontinuiranim i savjesnim obavljanjem odvjetništva, a ne zbog ranije navedene činjenice!. Konačno, okrivljenik navodi kako 'u Ustavni sud P. gura kompromitiranu osobu' na koji način okrivljenik navodi za privatnu tužiteljicu da je kompromitirana iako iz iskaza privatne tužiteljice proizlazi kako do sada nije niti kazneno, niti prekršajno, niti disciplinski kažnjavana, dok iz iskaza svjedoka dr. S. L. proizlazi kako je privatna tužiteljica bila prosječan kandidat za suca Ustavnog suda te da nije bilo niti kuloarskih priča niti ogovaranja saborskih zastupnika kada su pročitali ovaj tekst, što pobija dio obrane okrivljenika da je inkriminacije koje je napisao čuo iz nekih kuloarskih priča saborskih zastupnika, ... dok iz iskaza svjedoka dr. M. P. proizlazi kako je za privatnu tužiteljicu čuo kao odvjetnicu na dobrom glasu, pa ovim navodom (kompromitirana) okrivljenikova izravna namjera je naškoditi časti i ugledu privatne tužiteljice jer se ovakvo etiketiranje privatne tužiteljice ne može opravdati ranijim tekstovima koje je okrivljenik pročitao o privatnoj tužiteljici, kako navodi u svojoj obrani jer ne postoji niti jedan dokaz o privatnoj tužiteljici kao kompromitiranoj osobi koju u Ustavni sud 'gura' P. kako to navodi okrivljenik i kada se uz ovaj navod 'gura' nadoveže 'kompromitiranu osobu' evidentna je namjera

okrivljenika da privatnu tužiteljicu prikaže kao nečasnu osobu i kandidata koja se pokušava nametnuti za suca Ustavnog suda voljom politike, iako je iz iskaza svjedoka P. evidentno da je Srpsko narodno vijeće privatnu tužiteljicu podržalo kao kandidata za Ustavni sud, što je legalno pravo ove stranke. Dakle, evidentno je da okrivljenik prije pisanja navoda iz činjeničnog opisa nije kontaktirao privatnu tužiteljicu, što i sam priznaje u dijelu svoje obrane, navode koje je iznio nije ni na koji način provjerio, a obrana okrivljenika u kojoj navodi kako je sporne navode crpio iz ranijih tekstova u 'V. l.' ne otklanjaju kaznenu odgovornost od okrivljenika, jer okrivljenik dobro zna na koji način je mogao i trebao provjeriti informacije koje je napisao o privatnoj tužiteljici. Upravo zbog svega navedenog sud ne prihvća dio obrane u kojoj okrivljenik navodi kako je ovaj tekst stav i analiza političke situacije i političkog trenutka jedne stranke a ne analiza stručnosti i profesionalnosti jedne osobe.«

5. Odlučujući o žalbi podnositelja, Županijski sud se u osporenoj drugostupanjskoj presudi suglasio s utvrđenjima i stajalištima prvostupanjskog suda. Pritom je, između ostalog, naveo:

»Nije u pravu žalitelj kada ističe da je počinjena apsolutno bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367 st. 1 toč. 11 ZKP, jer da postoji proturječje između onoga što se u spornom članku navodi za privatnu tužiteljicu i razloga prvostupanjske presude.

U razlozima prvostupanjske presude nigdje se ne navodi da bi okrivljenik za privatnu tužiteljicu napisao da je ista poznata 'samo po tome da je za svoje klijente sastavljala sudske tužbe protiv Republike Hrvatske', već se u razlozima prvostupanjske presude spominje riječ 'upravo po ovakvim tužbama' što nikako ne znači da se navedena riječ izjednačava sa onim što u svojoj žalbi navodi okrivljenik.«

Županijski sud posebno se očitovao o žalbenim tvrdnjama podnositelja prema kojima sporni navodi članka po svojem karakteru predstavljaju »stav i analizu političke situacije i političkog trenutka rada jedne političke stranke« te da predmet teksta nije bila analiza stručnosti i profesionalnosti privatne tužiteljice, već politička analiza, navodeći u obrazloženju:

»... iz inkriminiranog teksta iz privatne tužbe, kojeg je okrivljenik uvrstio u svoj članak ne proizlazi ono što iznosi u svojoj obrani, već se bavi profesionalnošću i stručnošću privatne tužiteljice iako o istoj nema nikakvih saznanja kao kandidatkinje za suca Ustavnog suda, ... uz spominjanje da je ista poznata po sastavljanju sudskih tužbi protiv Republike Hrvatske u kojima je oduzimanje stanarskih prava izbjeglim Srbima predstavljala kao posljedicu etničkog čišćenja, a njezina 'stručnost i profesionalnost' stavlja se u navodnike, te se istu naziva kompromitiranom osobom.

Kako dakle, obrana okrivljenika potpuno odudara od onoga što je okrivljenik izjavio o svojoj namjeri da opiše u spornom članku od 24. rujna 2007.g., to je jasno kako mu je namjera bila diskvalificirati privatnu tužiteljicu kao osobu i dovesti u pitanje njezinu profesionalnost kao kandidatkinje za sutkinju Ustavnog suda pa je pravilan zaključak prvostupanjskog suda kako je okrivljenik imao isključivu namjeru naštetiti časti i ugledu privatne tužiteljice, jer sve što je za privatnu tužiteljicu u članku napisano je neistinita činjenična tvrdnja pogodna da izazove prezir okoline i umanju ugled privatne tužiteljice u sredini u kojoj živi, kao i u profesionalnom miljeu gdje radi, a u ostalom pogotovo je navedena tvrdnja podobna da umanju priliku privatnoj tužiteljici u kritično vrijeme da bude imenovana za sutkinju Ustavnog suda Republike Hrvatske kada se za istu 'upitnim postavlja njezina stručnost, profesionalnost te se ista imenuje kompromitiranom osobom'. Privatna tužiteljica je dugogodišnja odvjetnica, sa radnim stažem od 31 godine, kao što to i sama navodi, te je logično da je i prije rata sastavljala tužbe pa stoga nije 'poznata po tome da je za svoje klijente sastavljala sudske tužbe protiv Republike Hrvatske', već je poznata i po svom radu i profesionalnosti, pa kako protiv iste nikada nije vođen kazneni niti prekršajni postupak, ne može se raditi o kompromitiranoj osobi, kako to u svojem članku tvrdi za privatnu tužiteljicu okrivljenik.

Kako dakle, dio teksta koji govori o privatnoj tužiteljici u cijelosti odstupa od konteksta članka kojeg je okrivljenik napisao, to se ne radi o nikakvom razlogu za isključenje protupravnosti kaznenih djela protiv časti i ugleda kojeg predviđa odredba čl. 203 KZ, jer iz načina izražavanja okrivljenika u spornom članku proizlazi kako je imao isključivu namjeru naštetiti časti i ugledu privatne tužiteljice kako bi ju onemogućio u izboru za sutkinju Ustavnog suda Republike Hrvatske.«

### III. NAVODI PODNOSITELJA

6. U ustavnoj tužbi podnositelj u najvećem dijelu iznosi razloge kojima ukazuje na povredu njegovih ustavnih prava zajamčenih člankom 38. Ustava, a povredu nalazi i u neovlaštenom miješanju u njegovo Ustavom zaštićeno pravo da kao novinar, slobodno izvještava javnost putem medija.

Ističe kako je tekst za koji je pravomoćno osuđen za kazneno djelo klevete u obavljanju novinarskog posla, kao i drugi članci koje je objavio prije i nakon njega, bio »u funkciji interesa izvještavanja javnosti« upravo kako to predviđa članak 38. stavak 2. Ustava prema kojem sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska te se on ne bavi privatnom tužiteljicom, već »... kritički analizira politiku jedne stranke ...« te se na samom kraju teksta u kontekstu te politike dotiče i privatne tužiteljice i to samo u onoj mjeri u kojoj se »uklapa« u analizu jedne politike. Naglašava upravo tužbe protiv Hrvatske države glede navodnog etničkog čišćenja navodeći: »Samo ta navedena relacija kao i ambicija da se s tom relacijom stekne mjesto suca u Ustavnom sudu RH i to temeljem imanentnog političkog dogovora između dvojice političkih čelnika koji je potvrdila i odvjetnica M. S. jest jedan od predmeta kojim se kolumna bavi.«

Prema viđenju podnositelja, činjenice iznesene u spornom članku predstavljaju njegov vrijednosni sud o politici stranke, »... registrirane po zakonima RH koja svojom političkom snagom od svih drugih stranaka najviše predstavlja ... najveću nacionalnu manjinu, a odabir odvjetnice M. S. tek je ilustracija jedne politike ... gledajući iz perspektive interesa tko i na koji način se kandidira za suca Ustavnog suda.«

Podnositelj stoga ne nalazi inkriminirajuće elemente u obavještavanju javnosti o tome da je »... u Ustavni sud Republike Hrvatske temeljem običnog političkog dogovora trebao doći jedan kandidat koji ne samo da se ističe činjenicom da je pisao tužbe protiv hrvatske države u kojima je stajalo da se oduzimanje stanarskih prava tretira kao posljedica etničkog čišćenja već da se radi o osobi koja ustraje na takvim stavovima jer javno ističe kako će 'tek povijest pokazati je li oduzimanje stanarskih prava bila posljedica etničkog čišćenja'.«

Nadalje, smatra da je »... kao novinar i kolumnist koji 25 godina iznosi svoje stavove o raznim pojavama u društvu, a te pojave su od interesa javnosti te zaslužuju biti komentirane, doveden ... u situaciju u kojoj mu se ograničava njegovo ustavom zajamčeno pravo bez kojeg nema slobode novinarskog pisanja ...« Činjenica da je osuđen zbog iznošenja osobnih vrijednosnih sudova onemogućava ga da se u daljnjem obavljanju posla novinara slobodno i nesmetano izražava pri izvještavanju javnosti.

U ustavnoj tužbi se također napominje da je sud bio dužan provesti tzv. »vaganje interesa« u kojem je trebao usporediti težinu prava privatne tužiteljice na dostojanstvo, čast i ugled (članak 35. Ustava), imajući u vidu da su predmet sadržaja i ocjene u spornom tekstu njezini politički stavovi i mišljenja (činjenica iz profesionalne biografije i s tim u vezi kvalificiranost privatne tužiteljice za obnašanje dužnosti sutkinje), a ne ona kao osoba, s pravom na slobodu mišljenja i izražavanja misli podnositelja pri obavljanju njegove profesije pri čemu, naglašava podnositelj, »... ključnu težinu ima procjena je li interes javnosti da dozna tko, pod kakvim kondicijama i sa kakvim stručno biografskim elementima treba postati sudac ... Ustavnog suda Republike Hrvatske.«

Zaključno, podnositelj ukazuje i na propust sudova da ograničenje njegovih ustavnih prava na iznošenje mišljenja i vrijednosnih sudova razmotre i s gledišta članka 16. Ustava, jer nisu ispitali je li ograničenje tih prava u konkretnom slučaju razmjerno naravi potrebe za ograničenjem.

Podnositelj predlaže da Ustavni sud, zbog navedenih okolnosti koje sudovi nisu uzeli u obzir, čime su povrijedili navedena ustavna prava, ukine osporene presude i vrati predmet na ponovno odlučivanje nadležnom sudu.

#### IV. MJERODAVNO PRAVO

7. Mjerodavni članci 200. i 203. KZ-a u relevantnim dijelovima glase:

»Članak 200.

(...)

(2) Tko za drugoga iznese ili pronese nešto neistinito što može škoditi njegovoj časti ili ugledu putem tiska, radija, televizije, pred više osoba, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je kleveta postala pristupačnom većem broju osoba, kaznit će se novčanom kaznom.